

3. Барашев Р.В. Строительство американских биологических лабораторий в Украине: 3-й уровень опасности // Еженедельник 2000. - 2013. - №40 (671).

4. Сергиенко А.А. Несметные «сокровища» американцев в Украине. Как не допустить 2-й фазы самоуправления // Еженедельник 2000. - 2013. - №41 (672).

5. <http://www.objectiv.tv/210913/88325.html>

6. http://www.worldandwe.com/ru/page/Tysyachi_lyudey_vystupayut_protiv_stroitelstva_voennoy_biologicheskoy_laboratorii_SShA_v_Merfe.html

СПІВІДНОШЕННЯ РОЛЕЙ ОПЕРАТОРА І РОЗРОБНИКА В УПРАВЛІННІ МАШИНОЮ

Ю.В. Кулявець¹⁾, О.І. Богатов²⁾, О.А. Єрмакова²⁾

¹⁾ Харківський національний університет будівництва та архітектури

²⁾ Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Людина завжди виступає у вигляді єдиної системи, включеної у все різноманіття предметно-матеріальних, соціальних і суб'єктивних відносин, кожна з яких може грати вирішальну роль у формуванні його поведінки, реакцій, відносин і в підсумку на ефективність діяльності. Це визначає складність розгляду людини як елемента системи людина–машина.

Практичний синтез людино-машинних систем здійснюється здебільшого на інтуїтивному рівні і залежить від можливостей проектувальника знайти прийнятний компроміс, який би забезпечував ефективну міжсистемну взаємодію всіх рівнів функціонування оператора в системі. Велику роль тут відіграють ерудиція і практичний досвід конструктора в області створення аналогічних систем. Важливо вміння розробника виділити вузлові точки проекрованої (аналізованої) системи, що робить визначальний вплив на характер протікання психічних процесів оператора, включеного у професійну діяльність. У цьому випадку системний підхід є скоріше методологічним принципом аналізу складних

систем, який дозволяє систематизувати знання про людину, ніж процедурою проектування.

Подальша автоматизація призводить до того, що в управлінні машиною беруть участь як оператор – безпосередньо, так і розробник – опосередковано, через автоматику. Тому виникають питання, як співвідносяться ролі оператора і розробника в управлінні, який характер взаємин між ними – людьми, що представляють різні професійні групи.

Фактично обмеженість крайніх позицій у технократичних і гуманістичних концепціях має загальну основу – неадекватний розгляд техніки як деякого загального явища без розуміння принципових відмінностей техніки різного ступеня складності за особливостями вирішення проблем автоматизації, а також і ролі людини в ній. Це також по-іншому ставить проблему відповідальності. Традиційно ця проблема вирішувалася однозначно таким чином: розробники техніки несли відповідальність за її надійність, а персонал, що експлуатує техніку, оператори відповідали за ефективність і безпеку її використання. Це рішення було досить адекватним в умовах, коли процеси управління мали відносно малу ступінь автоматизації.

Однак зростання ступеня автоматизації призводить до того, що розробники крім надійності самої техніки фактично стали забезпечувати процеси її використання, створюючи автоматизовані режими управління. Тим самим саме на розробників повинна була б покладатися частина відповідальності за використання техніки відповідно до реалізованого ними ступеня автоматизації, тому що, наприклад, в разі неадекватної роботи автоматики в непередбаченій, неочікуваній розробниками ситуації і наступної за цим помилки оператора постає питання, хто більше винен - оператор або розробники. Тобто, виникає серйозна неоднозначність у розподілі відповідальності між розробниками і операторами. Тому вже є неприпустимим незалежний розгляд проблем визначення ролі людини в

техніці і її відповідальності за неї, тому що в протилежному випадку можливі неадекватні рішення, коли і в повністю автоматичних режимах управління технікою відповідальність за її використання все одно покладається на операторів. При цьому виникає стан, коли працівник, відчужуючись від процесу праці, відповідає за те, що сам не робить.

Таким чином, вирішення проблеми автоматизації повинно полягати в усвідомленні обмеженості односторонніх позицій і крайніх форм відношення до техніки – або технократичної, або гуманістичної спрямованості – як позицій в яких або гіпертрофуються можливості техніки і знижується роль людини, або абстрагуються від конкретних особливостей техніки і, навпаки, перебільшують значимість людини в управлінні цією технікою.

ПСИХОЛОГИЯ ЧЕЛОВЕКА В ЭКСТРЕМАЛЬНЫХ СИТУАЦИЯХ

И.В. Левченко

Сумской национальной аграрный университет

На людей, находящихся в экстремальных условиях, при воздействии различных поражающих факторов, действуют и психотравмирующие обстоятельства, которые представляют комплекс активных раздражителей. Эти раздражители вызывают нарушение психической деятельности в виде психогенных состояний.

Психогенные реакции на экстремальные ситуации зависят не только от возникновения самих ситуаций, но и от связанной с ожиданием ее реализации.

Динамика психических реакций и их характер напрямую зависят от факторов, которые характеризуют обстоятельства, интенсивности, внезапности возникновения, продолжительности действия, готовности отдельных людей к деятельности в неблагоприятных условиях. В экстремальных ус-